

Inserati se sprejemajo in velja trislojna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatorovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na Dunajski cesti št. 15 v Medijatorovi hiši.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Obrtništvo pa državni zbor.

III.

Skoraj enake prošnje, kakor so jih nemška rokodelska društva nedavno podala knezu Bismarku in katerih smo omenjali v „Slovenku“ št. 66, dohajala so glede nove obrtniške postave tudi našemu državnemu zboru, in obrtniški odsek si je na vso moč prizadeval vstreči vsem, v teh peticijah razodetim željam.

Precej v 1. §. nove postave dela se razloček med rokodelskimi in fabriškimi ali tovarnskimi obrtnijami. Natančna omejitev med obema pa je nemogoča; silno težko je namreč določiti, kje da rokodelstvo jenja, in kje se fabrika in tovarna pričinja in ozirati se je treba na vse okoliščine, preden se to zamore razsoditi. Zato pa ni bilo mogoče te omejitve določiti v postavi, a ker se je obrtniškemu odseku vendar le zdela jako važna, da se ne bode mogel nihče pogojam rokodelskega obrtništva odtegniti pod izgovorom, da je tovarnar ali fabrikant, sprejela se je v 1. §. določba, da v dvomu, ali se ima kako obrtništvo prištevati k fabrikam ali ne, minister kupčijstva z ministrom notranjih zadev to razsojuje, prej pa mora za njihovo mnenje vprašati tudi kupčijsko in obrtnijsko zbornico pa dotično zadrugo. S to določbo je, kolikor je bilo mogoče pot zaprta vsem zvijačam in izgovorom.

Druga točka omenjenih prošenj zahteva ustanovitev obligatoričnih zadrug. Naša nova postava, kakor jo nasvetuje obrtniški odsek, vstreza tej zahtevi.

Po burnih razpravah in silnem nasprotovanju in ugovarjanju nemško-liberalnih ali levčarskih zastopnikov, ki so zahtevali svo-

bodne zadruge, sklenila je konservativna večina obrtniškega odseka, da se morajo osnovati obligatorične zadruge in da vsakdo, ki ima v okraju take zadruge samostojno obrtnije, že po samem nastopu postane ud dotične zadruge in mora spolnovati dolžnosti, ki so s tem združene. Potrebni stroški se imajo razdeliti na vse društvenike in načelniki imajo pravico jih iztirjevati po političnih gospodskih. Z mojstrom vred stopijo v zadrugo tudi vsi pomočniki in rokodelski učenci, ki so pri njem v delu. In ako bi bilo v katerem kraju ene vrste rokodelcev premalo, da bi imeli lastno zadrugo, zamorejo se z drugačnimi rokodelstvi svojega ali tudi več drugih okrajev združiti v skupno zadrugo.

Te zadruge bodo imele imenitne pravice pa tudi dolžnosti. Napravljati bodo smele pomožne posojilnice, skupne prodajalnice, skupne zaloge potrebnega blaga, skupno rabiti razne mašine itd. In vladi se v posebni resoluciji priporoča, naj kolikor mogoče te razne pravice oprosti davka in pristojbin. Tudi bodo imele svoje lastne izbrane sodnije, ki bodo razsojevale prepire med mojstri in pomočniki in ki so se povzod prav dobro obnesle, kjer so dozdej že obstale. Zadrugi predstojniki bodo imeli tudi pravico pri posebnih v pravih naštetih prestopkih društvenike pokregati ali jim celo naložiti denarne kazni do 10 gl. Skrb pa bodo morali imeti zadruge za vredjene razmere med mojstri in pomočniki, za prenočišča vnanjih pomočnikov, za pozvdenje dela prostim pomočnikom, za izučitev in poduk rokodelskih učencev, za bolne pomočnike z ustanovo posebnih bolniških blagajnic, za bolne učence itd. Ni dvomiti, da bode vse to obrt-

ništvu jako koristilo, ako bi se pa pokazala potreba, to ali uno še spremeniti, se bode to tem raje zgodilo, ker je sploh znano, da nobena reč in naprava na svetu ni popolnoma, in da se dostikrat še le po storjeni skušnji pokaže, je li kaj res dobro in koristno, ali pa morda slabo in škodljivo, kar se je prej morda sploh vsem zdelo primerno.

Obrtniški odsek je bil tudi tega mnenja, da so take zadruge najprimernejša podlaga obrtniškimi zbornicam, in da naše sedanje kupčijske in obrtnijske zbornice slabo varujejo in oskrbujejo koristi obrtniškega stanu. Pri vsaki priliki se je toraj v odseku povdarjala potreba posebnih obrtniških zbornic, ločenih od zbornic kupčijskih, in gotovo bi se bilo o tem tudi kaj sklenilo, ko ne bi bila vlada rekla, da že sama od sebe namerava državnemu zboru predložiti načrt postave, po kateri se imajo za obrtništvo osnovati lastne obrtnijske zbornice. Želje naših obrtnikov bodo toraj tudi v tem ozirni uslišane.

Kakor nemški rokodelci, pritožujejo se tudi naši obrtniki zoper dosedanje napravo, da se po posilnih delavnicah in kaznilnicah izdelujejo razna rokodelska dela in s tem zaslužek jemlje obrtnikom, ki morajo plačevati razne davke, skrbeti za svoje družine itd. Tudi v tej zadevi došlo je več peticij državnemu zboru, med njimi tudi iz mesta ljubljanskega, vendar pa se niso še obravnavale v obrtniškem odseku, ker se za zdaj še ni spremenil cesarski patent k obrtniški postavi od 20. decembra 1859, ki v V. členu i) določuje, da za obrtnijska dela očitnih ljudomilnih naprav, učilnic, kaznovanic ali pokorilnic ne velja obrtnijska postava, ampak da se bode

Šest vprašanj o posvečevanju nedelj in praznikov.

Spisal

P. E. H. O. S. B.

(Dalje.)

VI.

Leta 1816 šla je bogaboječa devica, po imenu Marjeta Angerer, v nedeljo po krščanskem nauku domov. Stanovala je blizu Hall-a na Tirolskem. Na samotnem potu srečal jo je razuzdanec hotél jo iz začetke z lepimi besedami, potem pa celo siloma zapeljati v greh. Ko se mu je pa le branila, pretil jêj je s smrtjo; ko jo pa tudi to ne prestraši, vdaril jo nesramni razuzdanež tako, da je nekaj ur pozneje, morilcu odpustivši blago svojo deviško dušo izdihnila.

V Monakovem je l. 1871 zbežala neka dekle iz službe, ter se skoraj gotovo utopila; ta nesrečnica je svoje novorojeno dete umorila in v posteljo skrila, a na umrlem otroku 8 dni spala!

In prikazni tako grozovite propalosti so dan danes uže navadne!

Ali se ne smé toraj po pravici povod tej moralnej propalosti iskati v onesvečevanju nedelj in praznikov? Da, sme se; pri sodnijekih ohranavah izkaže se, da ogromna večina hudodelcev ni posvečevala nedelj in praznikov, da se je njih moralna propalost od dneva začela, ko so nehali nedelje in praznike posvečevati, bodi si s tem, da so na tak dan hlapčevska dela opravljali, ali pak v gostilni pijančevali ali se drugod radovali, namesto da bi v cerkev šli. Kaj je pa z onimi, koji nedelje in praznike posvečujejo? Ti ostanejo valed tega izpolnjevanja božjih zapovedi nedolžni, da grešnike spreobrnejo, se vseh grehov očedijo in si pri Bogu moči iščejo, da se nevarnosti obranijo, da opešane spodbujajo ne obupati itd. Ali ni takó? Jaz vprašam: Ako najdeš ljudi, kateri iz ljubezni do Boga vestno dolžnosti svojega starú spolnjujejo; ljudi, na katerih zvestobo se smeš zanašati, kateri so postrežljivi in ljubeznjivi, vkljub svojej revščini zadovoljni — ali, vprašam jaz, ali so to onesvečevalci nedelj in praznikov? Ne, takšnih kristijanskih kreposti ni nikjer drugod najti, nego ondî, kjer se posvečujejo nedelje in prazniki

Toraj je dognano, da pogine onesvečevalec nedelj in praznikov, isto tako na duši kakor na telesu. Kako dobro je toraj, da je Bog tretjo zapóved dal.

Tretjič: Oni, kateri hoté odpraviti posvečevanje nedelj in praznikov, so nasprotniki prave ljudske omike. — „Ali znate, gospoda slavna, dejal je plemeniti grof Montalembert v svojej razpravi o nekej postavi, katera se je v francoskej zbornici predlagala in odpravljanje posvečevanja nedelj in praznikov zahtevala, ali znate gospoda slavna, kdo je najhujši in najzlobniši nasprotnik ljudske omike? To je nedeljsko delovanje; to zavira razvoj prave omike. To delovanje je povod, da se ljudstvo ne izobražuje, temveč bolj in bolj propada ter blage čute zgublja. S tem, da hočete ljudstvu posvečevanje nedelj prepovedovati, ker le za vsakdanje življenje odgojiti, s tem vzamete noči luč prihodnosti, po katerej hlepî. S tem mu prepoveste veri, katera jedina ga uči, kako ima živeti, verovati. Pravi napredek v kristijanskem duhu je s tem zaviran, kajti delavcem ta ukaz vzame naj imenitnî in naj potrebniši pouk“.

ravnalo po posebnih zanje danih zapovedih. Ker bode pa odsek v prihodnji sesiji pretresal še druge, zdaj še ne spremenjene oddelke obrtnijske postave, bo gotovo prišel v razgovor tudi omenjeni patent in se bode glede dela po kaznilnicah kaj drugače določilo. Pritožbe zavoljo omenjenih del so tako splošnje, da vlada bode morala v tem oziru kaj storiti in na drugačen način jetnikom preskrbeti dela in opravkov.

Nemški rokodelci prosijo, naj se dela po kaznilnicah opravljajo samo za državo, ne pa tudi za privatne ljudi, ali pa naj se izročé zadrugam, da ga bodo one naročevale in vžvale dobiček, ki ga imajo sicer njim na kvar posamezniki. Gotovo potrebuje država veliko reči, ki bi jih lahko izdelovali po kaznilnicah in pokorilnicah, vendar pa si ne drznemo trditi, naj se vsa ta dela izključivo izročé kaznilnicam, ker bi tudi na ta način nekterim krajem odšel velik zaslužek. Sicer pa se ne manjka del, za katere bi se prav lahko rabili jetniki in obsojenci, ne da bi bilo rokodelcem in obrtnikom v kvar ali škodo. Tudi tega nečemo zagovarjati, da bi zadruga naročevale delo po kaznilnicah in posilnih delavnicah. Treba je prej vedeti, bodo li zadruga imele toliko dela, da ga ne bodo mogle zmagovati z lastnimi delavci, ampak se obračati še kam drugam? Pri domačih naročilih bode to težko, pač pa, ako bodo dobivale mnogo ali pa večjih vnanjih naročil. Treba je toraj, da se prej vstanové nove zadruga, da se vdomačijo in vtrdijo, potem še le jim bode mogoče misliti na skupna večja podvzeta, pri katerih bi se mogle morda ozirati tudi na pomoč kaznovalniških in pokorilniških delavcev. Ako bode pa njim samim primanjkovalo dela, kako bi ga zamogle dajati kaznovalnicam in posilnim delavnicam?

Politični pregled.

V Ljubljani 19. junija.

Avstrijske dežele.

Volitve v Trstu. IV. volilni razred volil je 12 liberalnih zastopnikov, italijanske stranke, III 10 konservativcev a 2 liberalca, II je volil 12 liberalcev, a I 12 konservativcev, toraj je sedaj voljenih 26 naprednjakov, pro-

gresistov¹⁴ kakor se imenujejo, 12 pa konservativcev. V nedeljo volili so Okoličanje, izvoljeni so bili: Nabergoj, Nadlišek, Dejak, Pagan; vsi rodoljubi slovenski, pa Cesare in Burgstaller. Progressova stranka šteje toraj 26, rodoljubna tudi 26 udov, in ako je Cesare progressovec, kakor pravijo, Burgstaller pa bolj rodoljub, potem bo imela vsaka stranka po 27 udov.

Česka volitvena zmaga. Pri dopolnilnih volitvah v Pelzenjsko kupčijsko zbornico zmagali so Čehi z 817 glasovi zoper 749 glasov. Od 1644 jih samo 78 ni prišlo volit. A Nemci imajo kljub temu večino v zbornici 19 Nemcev zoper 17 Čehov.

Štajarski deželni zbor. 3. seja je bila v soboto 17. junija. — Prišlo je več prošenj, med temi prošnja podpornega društva na boben stavljenim (executom). Posl. Karlon nasvetuje, naj se ta prošnja oddá prošnje-vanskemu odseku.

Pairhuber, odbornik dež. odbora poroča o volitvi g. pl. Berg v Gradci in g. Peng v Avheim, fužinarja v Leobau. — Posl. Karlon razjasnuje poročilo dež. odbora, kjer se govori, da je od 167 za volitev opravičenih prišlo le 52. — Vzrok je bil, da je bila volitev razpisana na soboto, ko duhovni, katerih je več v velikem posestvu, ne morejo priti volit, pooblastil pa niso mogli oddajati, kjer so povabila dobili nekateri še le dan pred volitvijo. Volitvi ne oporeka, le prosi, da bi vlada volitev tako razpisala, da bi mogli vsi opravičeni vdeležati se volitve. — Volitvi se sprejmete.

Deželni odbornik Pairhuber nasvetuje, naj se daje po toči poškodovanim podpore 6000 gld. iz deželnega premoženja. Posl. Syz podpira predlog in nasvetuje tudi, deželni odbor naj pozveduje, kakih so vzroki pogosti toči, kako bi se tukaj kaj storilo, in kako bi se podpora razdelila. — Ces. kr. namestnik na vprašanje posl. Wurmbanda tudi pove, da se v prazdetih krajih davki za sedaj ne bodo pobrali in pričete posilne dražbe ustavile. — Predlog dež. odbora in nasvet posl. Syza se sprejmeta. — Predlog dež. odbora naj se štajarskemu uradniškemu društvu dá enkrat svota 300 gld. v podporo uradniških vdov in sirot iz Štajarskega, izroči se denarstvenemu odseku.

Poročilo dež. odbora, kar se tiče posojila 180.000 gld. graškemu mestu, isto tako tudi poročilo dež. odbora zastran postave o pristojbini za sprejetev v srenjo in za pobiranje pasjega davka, izroči se srenjskemu odseku.

Poročilo deželnega odbora zastran naprave javne bolnišnice v Hartberg izroči se denarstvenemu odseku; zastran podpore c. kr. tehnične strokovne šole za lesnino v Bruck ob Muri poučnemu odseku; zastran naprave okrajne ceste družega razreda iz Gross-Hartmansdorf v Gross-Wulfersdorf v Bistriški dolini (okraja Fürstenfeld) deželskemu kulturnemu odseku.

Prihodnja seja v ponedeljek 19. junija. Drevni red: poročilo dež. odbora o prošnji okrajnega odbora v Birkenfeld za doklado 45%, za l. 1882.

Tirolski deželni zbor je po nasvetu dr. Wildauerja jednoglasno izrekel zahvalo dežele Tirolske Njrh Veličanstvu za blagodarno popravo grada Ambras in za razpostavljenje dragocenih umotvorov.

Deželni zbor Gališki bode sklican na 6. septembra 1882. Vladai predlog bode baje, „kako rešiti vprašanje gališkega zemljiškega odveznega zavoda.“ Predlog je še od časa, ko je bil Krigeav finančni minister.

Vnanje države.

Iz Belega grada. Kralj ni sprejel ostavko ministerstva. Deželo čakajo razprtije na vsakostran, naj se stvar suče tako, ali tako. Vendar vlada se mora čutiti dosti močno, da si upa radikalcem upreti in svoj pot nadaljevati, pravijo pa tudi, da so nekateri izmed radikalcev začeli pogajati se z vlado in tako morda pridejo do miru, ki je mladi kraljevini toliko potreben.

Ministerski svet je 16. t. m. sklenil, da hoče strogo postopati zoper spletke in rovanje, in nemir, ako nastane, zadušiti z vso močjo.

Iz Berlina 15. junija. Državni zbor je po 8urni debati zastran samoprodaje tobaka s 155 zoper 150 glasovi sklenil resolucijo, da sedaj ne kaže obrtnije s tabakom še više obdačevati, ko je bil tabakov dac 16. julija 1879 povišan.

Nekateri ljudje, imajo dan danes vedno in vedno besedo: ljudska omika na jeziku. Takim svetovali bi čestokrat grof Montalembert-ove besede prebrati in o njih premišljevati.

Četrtrič: Če se ne posvečujejo po Bogu samem ukazane nedelje in prazniki, onda narode si ljudje sami praznike, preklicane „proste ponedeljke“ itd., ter gredo namesto v cerkev v krčmo, na plesišče in namesto, da bi svoje dolžnosti proti Bogu spolnjevali, opravljajo hudičeva dela samim sebi, svojej rodovini, celej državi v kvaru in škodo. Temu nij ee nam čuditi, kajti to je naravni pogoj.

Človek nij mašina koja vedno lahko dela, ter jej ni treba počitka. Tega človeška natura ne strpi; ona zahteva čas odmerjen za počivanje, in v tem času nekaj veselja. Ako se toraj človeku po Bogu in njega cerkvi ukazani prazniki odpravijo in njih posvečevanje zabrani, napravi si jih sam, ter jih tako praznuje kakor se mu naj pripraviše dozdeva. Da je to povod in sicer glavni povod razuzdanostim kakoršne lahko v nedeljo popoldne in na prosti ponedeljek opazovati priliko imamo, je samo ob sebi umevno, kar se tiče obiskovanja gostila in krčem, izrekalo je uže ljudstvo samo to vedno veljavno sodbo: „Kder si Bog cerkev

stavi, tam si hudič krčmo napravi.“ — S tem je mnogo mnogo rečenega. Dosledni si pa hočemo v tej knjižici biti in radi tega bodemo tudi o krčmah in pijančevanju nekaj obširnjše govorili in dokazali istinitost omenjenega pregovora.

Vsak človek, kateri je pri zdravej pameti pritril bo besedam slavnega francoskega vladike Dupanloup-a, kateri pravi: Najhujše, kar je človeštvo zadelo, je pijančevanje, to je še bolj opasno kakor vse bolezni, kakor pomanjkanje denarja pri delavcih, kakor slabe razmere v kupčiji in obrtnijstvu. V svedočbo te izjave navaja učeni vladika te-le slabosti izvirajoče iz premnovega krčmovanja. „Krčmovanje škoduje človeškemu zdravju in to je povod, da se celo kri v družbini zastrupi. Vsi zdravniki (mej temi naj večji nasprotniki vere) trdó, da je pijančevanje začetek naj grozovitejših bolezni. Dr. Descieux, zdravnik, kateri je več nego 40 let mej ljudstvom, in sicer večinoma mej delavci živel, je v jednom svojih zdravniških spisov dejal, da tri petinke vseh bolezni, katerim je navadno ljudstvo podvrženo, izvira iz premnovega popivanja. In te bolezni so tem bolj opasne, ker v časih celo družino onemogó.

Da se pa s pijančevanjem obilo denarja potrosi, za vsakdo. Koliko je prosjakov in taci, katere mora občina rediti, koji so v prejšnjih dneh denar v gostilni zapravili!

Po pijančevanju pa ne zgine samo denar in ž njimi si ne pokvari človek samo telesnega zdravja, popivanje je tudi povod naj moraličnej propalosti. Malo hudobij je, katere človeka tako nearečnega storé kakor pijančevanje, in kdor se je tega navadil, ni se mu skoraj mogoče odvaditi. Ako se je tej strasti udal, kako žalosten je njega stan: on ne misli, ne vpraša, ter ne prevdarja, kaj bo z njim; nič ga ne vzdrži svoje strasti zadostiti, on pije ter svoj denar zapije, pije v nedeljo in v ponedeljek, kakor v torek, in tako ne ravna samo neomozenec temveč tudi družbnski oče; vse po stariših ali sorodniških podedovano, in vse kar sam zasluži, da bi sebe in svojo družbino pošteno preživil, vse — zneso v krčmo. Očitnje vesti zaduši s pijančevanjem; dušna in telesna propalost je sled neizmernega popivanja. Taki so vsi pijanci, včasih se pa pogreze še globokeje v to ostudno pregreho ter postanejo hujši od divje živali. Ali morda ravno pijančevanje navadno ne proizvoduje

Bismark razžaljen je tožil Mommsena, ker je rekel, da je na Pruskem diktatura kneza Bismarka. Ali sodišče profesorja ni obsodilo marveč Bismark plača še stroške. — Nehvaležni svet!

V Kahiri in v Aleksandriji je vse zbegano, Evropejcev beži, kdor le more. Policija je zaprla nekega Malamuda, ki je za Evropejca preoblečen tujce nagovarjal, naj beže, da se ognejo klanju. Velevlasti so menda kratek obrok (48 ur) stavili Porti, naj se izreče o konferenci, sicer se snide konferenca brez Turčije. Bati se je, ako bode Evropa posredovala, da se ne vzbudi verski fanatizem, in potem so zgubljeni vsi Evropejci. Pot bi bila pač kratka, ali naj Turčija sama naredi mir v Egiptu, ali naj pa izreče, da tega ne more, potem bode posredovala Evropa. A čudna so pota — turške diplomatije, mogoče da še enkrat napravijo komedijo — s poprijaznenjem in pomirovanjem, da dobe časa. — Med tem cincanjem simo tamo, lahko nastane v Egiptu mesarsko klanje, klanje po stari prislovcu „Roma deliberante, Saguntum perit“. Arabi-paša sicer zatrjuje: Evropejcem se ni bati ničesa, nekateri pa hočejo vedeti, da to dela iz sovraštva, da lože dobi Evropejce v svojo oblast. — Najbolj sumnivo je to, da je bilo pri prvem navalu v Aleksandriji 11. t. m. napadenih toliko evropskih konsulov. To vse kaže, da je stvar preudarjena in dobro premišljena, poslancev se sicer ni nihče dotaknil, a sedaj pa so prišli prvi na vrsto.

Neposreden vzrok krvavih prepиров v Aleksandriji je bil umor Arabca po Maltezerju. Arapska drhal se je zbrala, drla po ulicah s porajkeljni in pridrla do velicega trga. Evropci so bežali v naglici na vse kraje in so se skrili za nekaj časa v francoski konsulski hiši.

Iz Carigrada se javlja 18. junija. Sultana nima nič zoper to, da se skliče konferenca. Anglija, Francija in Nemčija so za Carigrad, kot kraj konferenci.

Iz Londona se poroča 17. junija, da je policija ugrabila v mestnem okraji Clerkenwelle več orožja, ki je bilo namenjeno na Irsko.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 18. junija. (Nekoliko o šolskih zadevah.) Avtonomisti se pritožujejo dan na dan zaradi sedanjih šolskih zadev. In ne po krivici! Opozorjati bomo le na šolske razmere na Slovenskem.

raznoterih nesramnosti in pregreh. Pijanci so večidel ljudje, ako se mej seboj tepó in celo pobijajo. In ako je tak pijanec oženjen, kako življenje ima njegova žena? S svojimi solzami ne more gladnih otrok nasititi in obleči; in kadar se povrne pijani soprog domov, kaj mora reva prestati, kake osornosti in surovosti prenašati! Res, takej ženi je zemlja — pekel!

Da pa v krčmi tudi vera gine in naposled popolnem mine, se je že mnogokrat videlo, in iz skušnje potrdilo je to. Ali mar niso krčme, kjer apostelji nevere in brezbožnosti najraje svoje prižnice postavljajo ter ondi vero in vse svete reči smešijo, se iz pappeža, vladik in mašnikov norčujejo? Ako je mnogo takih, ki ne zadostujejo, česar njih duša želi, ter svoje dolžnosti proti Bogu ne spolnujejo, je-li tega kdo drug kriv, nego posredanje po krčmah. (Dalje prih.)

Tú pri nas še vedno čepí neznano število tujih profesorjev, katere so nam neprijazne vlade v prejšnjih letih poslale v veliko trpinčenje naše mladine. Mi bi se ne pritoževali, ko bi bili ti tuji možje morebiti izvrstni pedagogje, brez katerih bishajati ne mogli. Ali med njimi so pač nekateri, kateri so se včasih s kacicim pohlevnim spisom blamirati drznili, kaj prida storil pa še ni nihče izmed njih.

Poglejmo jih le malo bolj natanko. — Tú se spomnimo nehoté enega dobro znanega profesorja. Ta mož je uže priletel in samo mi ga imamo (za pokoro kali?) uže toliko let, da mu je brada osivéla mej nami. Ali kakor želó bi se bilo nadjati, da ga kedaj druge misli spreleté, se nam ta želja vendar ne izpolni. Ampak pri vsej svojej priletnosti si mož ne more kaj, da ne bi zabavljaj po javnih lokálích proti narodnim podjetjem na pr. proti „Národnemu domu“, da ne bi sramotil vsacega našega napredka. Tako je pred kratkem patetično vsklikol: Was? In den Lehrerbildungsanstalten will man Geometrie slovenisch unterrichten, wo man nicht einmal weiss, wie man „Dreieck“ übersetzen soll! — No, gospod naj bode brez skrbi zaradi „Dreieckov“ ali mesto tacih študij bi mu svetovali odváditi se ne-pedagogičnega obnašanja, da mu ne bodo iz ust letele besede, kakor: „Lausbuben, Fratzen, Nihilisten etc.“

In ta gospod ni edini. Spominjamo se še, kako je pred nekimi leti napisal g. G. brezverak članek v letno poročilo ljubljanske gimnazije. In tega gospoda našli smo lansko leto v poznej uri v družbi človeka, ki je goval naš jezik z imenom „Hundssprache“. — Tú pač lahko rečemo: „Povej mi, s kom občuješ in povem ti, kdo si“. In tacim odgojiteljem naj izročamo našo mladino?

Da, celo v naj novejšem času nam niso prizanesli. Dobili smo med sé gospoda, ki navdušuje ljubljanske turnarje, da pojó proti avstrijske pesmi, kakor „Wacht am Rhein“. Tega menda vendar nismo zaslužili. In če pomislimo, da so po družih gimnazijah, kakor v Celji, Mariboru in Gorici naši dijaki še večji reveži, tedaj nas pač žalost in skrb obhaja: kaj bo?

Kakó more svojega učitelja ljubiti dijak, če vé, da ga oni črti? Kako more napredovati veda, če se ogreni s protinarodnim opazkami? In to vse in še več se godi mej šolskimi stenami. In vendar se pri nas na to ne pazi, ne pomisli, da národu gorjé, če mu ti tuji proroki izpridijo bodočnosti up — mladino. — Igaoti nulla cupido. Mi smo jih uže tako privajeni, da ne čutimo, koliko nam škodujejo. Ali národ, ki mu pretí od vseh strani nevarnost, národ, ki so mu še le zdaj zasvetili lepši dnevi, tak narod bi imel biti dosleden in pa „trd“, kakor je g. Arnold priporočal našemu „Sokolu“. — Ko bi kje drugje vladale take razmere, zapodili bi tujce, kakor so storili Hrvatje. Mi jih ne bomo podili, ali povdárjajmo vselej in povsodi, da proč s tem blagom v deželo, kjer ne bodo kvarili mladencev in o volitvah ne bodo hodili ošabno na volišče glasovat proti vladi.

Iz Ospa, 14. junija. 4. junija je bila odborova seja učiteljskega društva v Ospem. Glavni predmet je bil, kateri pedagogični list naj bi bil glasilo učiteljskega društva za slovenski koperski okraj.

Po nasvetu g. predsednika se je sklenilo, da se oklenemo starega, skušenega šolskega „Tovariša“, ki izhaja v Ljubljani v srcu naše mile Slovenije, in kateri je gotovo v spretnih

strokovnjaških rokah, katerega ne plaši Damoklejev meč.

V slogi je moč. Ko bi se vsi duševni in materialni viri atekali v središče naše domovine, gotovo bi imeli učitelji dovolj dušne šolske hrane, ktera bi zadostovala šolskim potrebam v napredek.

Dobro bi bilo, ko bi mogli vzdržavati več listov, iz katerih bi zajemali vodila za šolo in daljno izobraženje; ako bi ne bilo preveč za skromni učiteljski možniček, kateri mora tu v Istri, kjer se je komaj začelo daniti, vstreči še drugim silnim tirjavam, ki mu jih duh časa nalaga.

Tudi zaradi tega je „Učiteljski Tovariš“ občnega priporočila vreden, ker ga prešinja edino pravo geslo: vse za vero dom in cesarja.

Tu ne more biti odveč ako se trdi, da le tisti je avstrijski učitelj, kateri podpira take liste, ki imajo tak in ne drugačen program, in slobodno smemo trditi, da le pod temi pogoji bomo dosegli svoj vzvišeni namen.

Toraj naj se spolni že enkrat želja, da postane „Učiteljski Tovariš“ edini naš vrli Tovariš, zagovornik, svetovalec v vseh učiteljskih zadevah. Bog daj!

Iz Sarajeva, 12. junija. (Prepoznijna prošnja.) V Sarajevu se zida sirotišnica imenovana „Marijin ustav“. Premilostivi nadškof so zidanje radi dovolili in kar naravnost zaželeli. Presvitla cesarica so varstvo prevzeli. — Ustav namerava a) odgojevati revne sirote, b) prenočevati in podučevati posle za čas, ko bodo brez službe, c) varovati male otročče in odraslim nepodučenim dekletam dati priliko, podučiti se v vseh za gospodinjstvo potrebnih stvarih. To vse zastoj. — Kdo bi ne uvidil, kako koristen in potreben je ustav za revno in siromašno Bosno? A od kod potrebnih pripomočkov? Obračamo se do vsih, kojim plamti v srcu ljubezon do bližnjega — usmilite se vbozih bosanskih Slovanov! Vsak darček se prejme veselo in hvaležno. Gospod Bog Vam bo povrnil stotero v življenju, posebno pa na dan sodbe.

Pravila

Marijnega zavoda v Sarajevu

Sarasmila ulica br. 1.

Zavod je utemeljen dovolom cerkvene in svetovne vlasti, pokroviteljica mu je Njzino c. kr. apost. veličanstvo carica Elisabeta.

I.

Namjera i uredba zavoda.

Zavod namjerava 1. poučavati i uzgajati siromašnu djecu, 2. privremeno oskrbljivati uboge služkinje, 3. voditi radnu učionu, zabavišće (Kindergarten) i nedjeljnu školu za odrasle djevojke.

1. Zavod badava prima siročad, te ju prema budućemu zvanju njihovu uzgaja. Podučavaju se sljedeć predmeti:

a) vjeronauk, b) svi početni predmeti, c) sva ženska ručna djela, d) kućanstvo, kao kuhati, prati, gladiti, praviti odjeću, šivati stromem i. dr.

Djevojke, koje su već izpunile dužnost polaziti školu, hodati će u opetovnu školu.

Na dočetak godine javno će se izpitivati, da se može svatko osvjedočiti o napredovanju siromašne djece.

Davati će se djeci živež, prost, a hranjiv da neće ni stradati, ni priučiti se suvišnim potrebam. Odieo biti će u nedjeljah i svetkovinah svim jednako. Osobito će se skrbiti za bolesnike. Razumjeva se samo po sebi, da se za odgoju vjersko-čudorednu bude pazilo pred svim drugim, a neće se vriedjati

vjersko čuvstvone katoliških vjeroizpovjedi. Uz to će se djeca napuštivati, da ljube čistocu i red da budu poslušna i u međusobnem obćenju uljudna i ljubezna.

Domaći red je za sve isti osim sata za obuku, koja se razlikuje prema starosti in razumnosti.

Pohodi vanjskih osoba ne dopuščajo se bez dozvole od strane predstojnice u zavodu; dovoljavaju se samo svake prve nedjelje u mjesecu od 9 sati prije podna do 6 sati poslie podna. Iznimlju se došli iz daleka. Pismeno obći siročad po predstojnici.

2. Ovaj zavod prima siromašne služkinje bez obzira na narodnost ali vjeroizpovjed; daje jim priliku uvježbati se u svih njihovu zvanju potrebitih djelih, da si mogu pošteno zaslužiti vsakdanji kruh. Sestre će se starati, da jim dobave službe kod dobrih obitelji.

3. Djevojke, koje za mladosti svoje nisu imale priliku polaziti školu obučavati će sestre po nedjeljah i blagdanih, da se priuče čitati, pisati, računati i ručna djela, kao šivati, piesti, krpiti i to poslie podna te badava. Isto tako podučavati će se ubozi u radnoj učioni i u zabavištvu badava. Djevojkam kotoličkim predavati će se i vjeronauk.

II.

Uvjeti primanja.

Sirote se primaju u zavod od 4. godine; donieti imadu krštenicu ili rođenicu, domovnicu i, ako su polazile školu, školsko svjedočbu. Služkinje moraju imati domovnicu ili službovnicu.

III.

Odpust iz zavoda.

Sirote se iz Marijnog zavoda odpuste, ako su toli stare i uzgojene, da si mogu poštenim načinom uzdržavati život. Predstojnici će nastojati, da jim dobave poštenu službu. Ako tko želi dobiti služkinju iz zavoda, neka zamoli predstojništvo pismeno ili ustmeno.

IV.

Uzdržavanje i ravnateljstvo zavoda.

Zavod se uzdržava sakupljanjem milostnih darova uz dozvolu vladinu.

Zavodom upravlja družba kćeri božanske ljubavi.

Predstojnici zavoda:

Dr. Ant. Jeglič, Sestra M. Hel. Bonard,
kanonik, vodja. predstojnica.

Domaće novice.

V Ljubljani, 20. junija.

(G. deželni predsednik Winkler) se je v nedeljo odpeljal na Goriško k pogrebu svoje matere, ki je umrla 17. t. m. v visokej starosti.

(Mestni učitelji) so imeli v četrtek 13 t. m. vračjo konferenco v magistratni dvorani. Navadno se pri takih konferencah stavijo nasveti, ki se ravno tako običajno denejo — ad acta. Letos je h konferenci prišel tudi mestni župan, katerega je nadzornik pl. Gariboldi pozdravil, na to ozdravi g. župan slovenski, in govoril so potem največ slovenski, kar dosihmal ni bilo navada pri konferenci mestnih učiteljev; iz srca privoščimo mestnim učiteljem, da smejo nekoliko prosteje dihati, a nikakor nečemo za odstopivšim gospodom županom okleškov metati, to zadene vsak, tudi tak, ki je poprej drugače govoril. G. Laschan je bil pravičen gospod, a sistema ostane sistema, stranki, ki ga je volila, mogel je delati po godu. Vsem pa nihče ne more vstreči, tudi novi gospod župan tega ne bode mogel. — Razdelitev mestnih šol je tako zavežena, da gode javolne mogoče to kedaj spraviti v za-

želeni red, tako namreč, da bi se strankam vstrešlo.

II. mestna šola je na Cojzovem grabnu v Krakovem je novo zidano šolsko poslopje in ima za 4 razrede tudi paralelke, kjer je med drugim tudi všolana dunajska in Marija Terezinja cesta, I. mestna šola je v pritličji tako zvanega licealnega poslopja, dvoje šolskih sob je tudi na tako zvani veliki straži „Hauptwache“ pod kostanjema. — Meja obeh šolskih krogov gre po „špitalskih ulicah“ prek frančiskanskega mosta. Kar se tiče števila prebivalstva menda ni toliko razločka, a vse drugače je, kar se tiče šolskih paslopij. Naravno je, da se v I. mestno šolo vselej več otrok vpiše, kakor se jih more sprejeti. Sprejemajo se navadno otroci, dokler je količjak prostora, a poslednjič ni otrok kam postavljati, nekaj jih mora stati zunaj klopi. — Otroci naj pa gredo v II. mestno šolo! — Lahko rečeno, a težeje storjeno, ako mora otrok mimo šole iz Poljan v Krakovo hoditi v šolo. — Tam na Grabnu v II. mestni šoli imajo prostora tudi le za določeno število otrok. Ako drugače ni, poslednjič mesto dovoli, da se naredi paralelka; letos ima III. razred paralelko na veliki straži. Vprašamo pa vendar, ali so to razmere, kakoršne bi imele biti vsaj v glavnem mestu dežele. — Otroci se pošiljajo od šole do šole, se vrstuje iz razreda v razred sploh radi tega, da morejo vsaj kam v šolo hoditi, ker bi vendar merodajaven mogel biti le napredek. In kakšne so pa šolske sobe na I. mestni šoli. — To so kleti, a ne šole, zaduhle, vlažne temne besnice; nekatere sobe so tako tamne, da je po zimi še le ob 9. uri toliko svetlo, da se vidi brati, ob 3. uri popoldne bi bilo pa že luči treva. Klopi in tudi tla so sicer za silo zakrpali, a klopi so za mnogo sedežev, po nekaterih le na jedni strani pristopne, in kjer je na pr. za 6 učencev prostora vtakne se še 7. ali 8. notri, samo da za silo sedi. — Pa bi marsikteri mislil, tako tedaj Ljubljana nič ne stori za ljudsko šolstvo. — Da, mnogo stori, zidala je novo šolo na Cojzovem grabnu, osnovala čisto iz novega mestno deklško šolo, vsako leto daje lepo svoto za šolske potrebe, za učila in za popravo šolskih klopi i. dr.

A, kjer je bila poglavitna osnova tako jednostranska in premalo prevdarjena, kaže se vsako leto ta pomanjkljivost, ta neprilčnost, katera zadeva v prvi vrsti I. mestno šolo, a nekoliko tudi II. mestno, ker vselej mine prvi mesec v letu, preden je vpisovanje ali določanje toliko izvršeno, da poučevanje redno napreduje. — Nekdaj je bila v Ljubljani tako imenovana normalna šola za dečke, in deklška šola za deklice pri nunah. Pozneje okoli leta 1861—1862 so osnovali mestno šolo pri sv. Jakobu. Ker po novi šolski postavi država ne daje ničesa za obligatno ljudsko šolo, je moglo mesto samo skrbeti za svojo mladež ter osnovalo II. mestno šolo l. 1870. — Boljše sobe v licealnem poslopju je vlada obdržala za svojo 4razredno vadnico in za učiteljske, mesto je moglo zadovoljno biti z vlažnim pritličjem; poleg tega je pa mesto hotelo imeti tudi svoje deklško šolo; I. mestna šola pri sv. Jakobu se je mogla deklški šoli umakniti in l. 1875/6 med tem je pa mesto postavilo poslopje za II. mestno šolo na konec mesta v Krakovo, in ko je poslopje stalo, ni smelo prazno ostati, II. mestna šola z 9 učitelji se je preselila v novo šolo na Grabnu, a I. mestna šola v licealno poslopje od tod taka razdelitev, od tod take neprilčnosti vsako leto pri šolskem vpisovanju. — A teh ne-

prilčnost ni kriv župan, ki je ravno na čelu mesta, marveč prvotna osnova in jednakostransko vedenje gospode, ki je imela tačas odločno besedo. Z mestno deklško šolo se jim je mudilo, zato se je mogla umakniti deklška šola pri sv. Jakobu, ki je bila na pravem kraju za št. Jakobsko in Ternovsko faro. Potreba je bilo res nove mestne šole, a ta bi bila povsod bolj umetna, kakor na zapadnem koncu mesta, bodi si kjer koli, in ko bi jo bili postavili, recimo na Poljansko ali Šempetersko predmestje, bila bi tudi šola za okolico Ljubljanske, sedaj pa silijo okoličane ljubljanske, naj si stavijo lastnih šol, katere pa nikdar ne morejo toliko razredov imeti, kakor jih imajo mestne šole. — Ako se svoje dni preseli c. kr. učiteljske iz licealnega poslopja morda da dobi I. mestna šola šolskih sob, a te sedanje niso tega imena vredne, zdravju otrok škodljive, in vzor temu, kakoršna ne sme biti šolska soba. Zelo potrebno bi bilo, da bi se to zboljšalo, a zelo dvomimo, bode li to mogoče izpeljati. Sicer je pa vsa stvar v nekakem obzirupodobna usušenju ljubljanskega močvirja; sedaj ko se je gotovo nad 1 milijon potrosilo, pride še le gospod, ki dokazuje, koliko bi bilo še potreba, da se morda kaj doseže, tudi pri šolstvu bode treba, da kdo dokaže, koliko imajo še storiti, a prvo in drugo bo zadelo na poglavitni faktor, ki je — denar, brez katerega se tudi najboljši načrti ne dajo izpeljati.

(„Slov. Narod“) v šte. 136 hudo šiba ilojalnost štajarskih nemškutariev, ki blizo prestolnega mesta prepevajo sami, ter druge celo s klobutami silijo prepevati prusko pesem „Wacht am Rhein“.

Mi dajemo „Narodu“ popolnoma prav. Res, nesramno je ter vse graje vredno, narodna pesem Prusov, ki so Avstriji toliko žalega brez vsega vzroka storili, v sredi Avstrije, v sredi prestolu naj zvestejših Slovencev prepevati ter Prusijo slaviti in povzdigovati.

A naj se nam za zeló ne jemlje, če nas nehoté misli zapeljuje, da pogledamo na nasprotno stran. Tam je za Avstrijo enak sovražnik; storil je Avstriji enako krivico in na čelu sovražnega soseda je bil zagrizeni podpihovalec in šuntar nedavno umrli Garibaldi. Vsa njegova slava je s kratkimi besedami izrečena: B. l. je rudečarski republikanec in prekucuh; zagrizen fanatični sovražnik katoliške Cerkve in Avstrije; naj neredniši in nenravnisti človek v mnogo ozirih. In vendar ga je „Narod“ slavil ter v zvezde koval kot naj večega možaka in vzvišenega človeka. Nehoté se kristjanu in co. prestolu zvestemu Slovincu nekaj v oščrbi obrne, kadar nepričakovano čita v slov. časniku take ilojalne izjave v sredi katoliške Slovenije, v imenu Nj. vel. čanstvu naj bolj udanega naroda. Ali mar li ne? Da, svesti smo si, da tega izreka ne storimo le v svojem osebnem imenu, ampak v imenu 99 odstotkov katoliškega in cesarskemu prestolu zvestega slovenskega naroda. Da, tako je in nič drugače.

Razne reči.

— Risikopf, gora nad trgom Elm v Švajci ki je zasula l. l. mnogo hiš, jela se zopet rušiti; 10. t. m. je padlo nekaj gora vendar le na stare podrtine, ljudstvo je vse zbegano, ne vedo, kaj bi storilo, ugiba to in uno; da bi le gora hotela čakati posvetovanja ljudi.

— Ester Solymosi je zginila, je ni, pa je le ni; tista deklica (Marija Zamb), od ktere se je govorilo, da je prava Solymosi, je bila podtaknjena.